

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты ІХ Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
ІХ Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың ІХ Халықаралық ғылыми конференциясы = ІХ Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2014

халықты болашаққа сеніммен қарауға жетелейді, тәртіпке, ұқыптылыққа, талпынысқа талаптандырады [5].

Қазақстанның жаңа стратегиялық бағытының бүгінде әлем саясаткерлері тарапынан толық қолдау табуының өзі оның өміршеңдігін көрсетеді.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Егемен Қазақстан 2013 жыл 12 мамыр
2. Индустриалық-инновациялық даму стратегиясы
3. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2012 жылғы 27 қаңтар.
4. Егемен Қазақстан 2012 жыл 22 маусым
5. «Қазақстан-2050» стратегиясы

УДК 330

Жасыл экономика - G-global коммуникативті платформасындағы диалогтың жаңа бағыты ретінде

Лотова Алтынай Исатайқызы

Асанхан Ернар Ғазизұлы

lotova10@bk.ru

ernar_asankhan@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ экономика факультетінің, қаржы мамандығы студенттері

Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі –Ғ.Е.Керімбек

«Адамзаттың табиғатсыз күні жоқ, оны айтар – табиғаттың тілі жоқ» демекші, ел мен жердің табиғатын аялап қастерлеу адамның еншісіндегі міндеті Қазіргі таңда қоғам «жасыл» экономика сөзінің мәнісін әр түрлі ұғынады. Бірі бұл елдің табиғатын жақсартатын экономиканың жаңа салалары деп түсінеді. Кейбірлері бұл сөзді табиғатқа көмектесуге және пайда келтіруге бағытталған жаңа технологиялар ретіндегі экожүйенің өзіндік түрі деп есептейді. Басқалары , бұл мақсаты экологиялық таза өнімдерді құру болып табылатын дамудың жаңа кезеңіне ауысу деп есептейді. Түсінікті анықтаудың барлық осы жолдары сөздің мағынасына өте жақын. «Жасыл» экономика - бұл табиғи қорларды тиімді пайдалану есебінен қоғамның әл-ауқатын сақтауға бағытталған, сондай-ақ соңғы пайдалану өнімдерін өндірістік циклге қайтаруды қамтамасыз ететін экономика. «Жасыл» экономика бірінші кезекте, қазіргі таңда сарқылуды ұшыраған (пайдалы қазбалар – мұнай, газ) ресурстарды үнемді тұтынуға және сарқылмайтын ресурстарды тиімді пайдалануға бағытталған. Жасыл экономиканың негізінде – таза немесе «жасыл» технологиялар жатыр. Мамандардың айтуы қарағанда «жасыл» экономиканы дамыту, көптеген постиндустриалды елдерде өзінің ауқымымен қозғаған экологиялық дағдарысты біздің елде болдырмауға мүмкіндік береді.

Өткізілген РИО + 20 Саммитінен кейін қазақстандық қоғамның күші «жасыл» экономикаға ауысу бойынша стратегияны іске асыруға бағытталды . Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың бастамасы бойынша «Жасыл» экономикаға ауысу бойынша тұжырымдама әзірленді. Тұжырымдамада бірінші кезекте басты түрде экономиканың белгілі бір салаларын реформалауға бағытталған басым міндеттер тізбесі ұсынылды.

«Жасыл» экономикаға ауысу аясында:

- қорлардың тиімділігін арттыру;
- қазақстандық инфрақұрылымды жетілдіру;
- халықтың әл-ауқатын жақсарту болжанады;

Тұжырымдаманы іске асыру үшін кезеңде жоспарланады:

- ✓ бірінші кезең - 2013–2020 жж. – қорларды пайдалануды оңтайландыру және табиғат пайдалану қызметінің тиімділігі арттыру, «жасыл» инфрақұрылымды құру;
- ✓ екінші кезең - 2020–2030 жж. – табиғи қорларды тиімді пайдалану, жоғары технологиялар базасында жаңартылатын энергетиканы енгізу;
- ✓ үшінші кезең - 2030–2050 жж. – олардың жаңартылуы жағдайында негізіне табиғи қорларды пайдалану қойылған, ұлттық экономиканың «үшінші өнеркәсіптік революция» қағидаттарына ауысуы.

Осы орайда ең басты жеті бағыт атап көрсетілді :

Бірінші бағыт - жаңартылатын энергия көздерін енгізу.

– Пайдалы қазбаларды ары қарай сақтау туралы мәселе орасан ауқымға ие болады. Біздің мемлекет табиғи қорлары өте бай ел ретінде белгілі. Мұнай, газ – бүкіл дүние жүзінде ең ірі энергетикалық қорлардың бірі ретінде сыныпталады, бірақ тіпті олардың өзі мезеті келгенде сарқылады, демек өмір үшін жаңа ресурстар табу қажет. Бұл ретте Қазақстанның жақсы экожүйеге, жер қыртысына және орманға ие болуы айғағы басқа елдер алдындағы өзінің ұстанымын айтарлықтай арттырады.

Екінші бағыт – тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығындағы энергия тиімділігі.

– Қалалық тұрғын үй қорының маңызды бөлігі кеңестік дәуірден кейінгі уақытта салынғандықтан, тұрғын үй кешендерінің көпшілігі тиімсіз жылу изоляциялық құрылымдармен және жылумен қамтамасыз ету жүйелерімен жабдықталған, ол маңызды жылу шығындарына алып келеді. Қазіргі уақытта Қазақстанда жылумен қамтамасыз ету аспаптарының жұмысының істен шығуы саласындағы іс-шараларды жүзеге асыратын энергия сервистік компаниялары әрекет етеді.

Үшінші бағыт – ауыл шаруашылығындағы органикалық егін шаруашылығы

– Бірінші кезекте бағыттың аталмыш түрі әр түрлі азық қоспаларынан, синтетикалық тыңайту өнімдерінен бас тартуды қарастырады. Дақылдық өсімдіктердің шығымдылығын, өсуін қамтамасыз ету үшін органикалық тыңайтқыштарды пайдалану туралы сөз болып отыр. Ауыл шаруашылығын «көгалдандыру» табиғи қорларға зиян келтірместен, халыққа азық-түлікті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Қазақстан мынадай бағыттар бойынша әрекет етуді жоспарлайды:

- ✓ жердің құнарлылығын басқару;
- ✓ суды тиімді пайдалану;
- ✓ өсімдіктер және жануарлар денсаулығын басқару
- ✓ фермаларды механикаландыру.

Төртінші бағыт – қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру

– Қалдықтарды басқару мәселесі ерекше танымалдылыққа ие болды. Лас көшелер, үйінділер және қандай да бір болып жатқанға бақылаудың жоқтығын жиі кездестіресіз. Қалыптасқан жағдайларға байланысты қалдықтарды өндірістік өнімнің қайталама өнімі ретінде пайдалану ұсынылған. Мысалы қатты тұрмыстық қалдықтарды кешенді қайта өңдеу және балама отынды алу технологиясы Алматыда іске асырылуда.

Бесінші бағыт – су қорларын басқару жүйелерін жетілдіру

– Су адамзаттың өмір сүруін және экожүйелердің тұтастығын қамтамасыз етудің шешуші табиғи құрылымы болып қала береді. Осыған байланысты су қорларын тиімді пайдалану орасан ауқымға ие болатын мәселе болып қала береді.

Алтыншы бағыт – «таза» көлікті дамыту

– Қазақстандағы тасымалдардың көпшілігі дизелде, бензинде жүргізіледі. Қазіргі уақытта тасымалдардың басым бөлігі бензин негізінде жүзеге асырылады. Бірінші кезекте бұл парникты газдарының жоғары шығарындыларына жағдай жасайды.

Жетінші бағыт – экожүйелерді сақтау және тиімді басқару

– Осы бағыттағы қызмет басты түрде біздің елдің бірегей табиғат байлығын сақтауға бағытталған.

«Жасыл» экономикаға ауысу барынша үлкен танымалдыққа ие болып келеді және ауқымды қызығушылық тудырады. «Жасыл» экономика бірінші кезекте экономикалық прогреске жағдай жасайды және мыналарды қамтамасыз етеді:

- ішкі жалпы өнімнің өсімі;
- елдің табыстарын ұлғайту;
- елдегі жұмыссыздық көрсеткіштерін азайта отырып, халық үшін жұмыс орындарын құру.

Бұл жерде «жасыл» экономикаға ауысу климаттың өзгеруі, пайдалы қазбалардың сарқылуы және су ресурстарының тапшылығы сияқты жаһандық қауіптен тәуекелдерді төмендетеді. «Жасыл» экономиканы дамыту бағдарламасы аясында Қазақстан экономиканың 10 шешуші секторына құралдарды инвестициялауды жоспарлады:

- ауыл шаруашылығы;
- тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы;
- энергетика;
- балық аулау;
- орман шаруашылығы;
- өнеркәсіп;
- туризм;
- көлік;
- қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу;
- су қорларын басқару. «су экономика» жетістіктері

Заман көші алға озып, экономика дамыған сайын қоршаған ортаны қорғау қиынға соғып барады. Өндірісті дамытпаса, экономика алға баспайтыны белгілі. Бұл жолдан өгізді де өлтірмей, арбаны да сындырмай аман-есен алып шығудың жалғыз жолы – «жасыл экономиканы» дамытудың маңызы зор. Осы ретте біздерге Астана қаласында өтетін «ЭКСПО – 2017» халықаралық көрмесі дәстүрлі емес қуат көздерін өндіруге ерекше серпіліс беріп отыр. Соңғы екі жылда елімізде «жасыл экономиканы» дамытуға қатысты 25 пилоттық жоба іске асып, өз нәтижелерін беріп үлгерді. 2013-2014 жылдары жаңаратын энергия көздеріне бағытталған тағы 20 жоба дайындалуда. Ал 2020 жылға дейін жасыл энергетиканың көлемін 13 пайызға дейін жеткізу көзделген. Атап өту керек, жобалардың басым бөлігі жеке инвесторлардың қаражаты есебінен іске асу үстінде. Атап айтсақ «Ерейментауда желден қуат алатын парктің» құрылысы басталмақшы. Бұл жоба «ЭКСПО – 2017» көрмесінде барлық нысандарды электр қуатымен қамтамасыз етеді. Мамандар болжамы бойынша оның қуаттылығы – 45 мВт құрайтын болады. Қазіргі таңда «Самұрық энерго» АҚ-ы құрылыс жұмыстарын бастады. Бұдан бөлек, елімізде электр стансаларына қосылмаған шалғайда орналасқан ауылдарды энергия қуатымен қамтамасыз ететін жобалар да дайындалу үстінде. Алматы облысында пилоттық «жасыл ауыл» жобасы іске асты. 70-тен астам тұрғыны бар елді мекенде 18 жылдан бері электр қуаты болмаған. Халық жер астынан шығып жатқан ащы суды тұтынуға мәжбүр болды. Осы жоба іске асқалы, қиындықтардан жол ашылу үстінде. Біздің мемлекетіміз «жасыл» экономикаға ауысу саласындағы саясатты белсенді жүргізіп жатқанда, біз осы үдерістің бөлігі ретінде қазірден бастап «таза» болашақты құруға қадамдар жасай аламыз. Және дегенмен біздің көпшілігіміз олардың үлесі ештеңе білдірмейді, бұл табиғатты қорғауға жатпайды деп санайды. Біздің әрқайсымыз қоршаған ортаны қорғау ісіне өз үлесімізді қоса аламыз. Және сенің үлесің теңіздегі тамшы болады деп ойлау қажет емес. Күн сайын біз әлемді тазартып, жақсарта аламыз.

Қолданылған әдебиет

1. Б. У. Пухова. «Природный капитал», как составная часть природных ресурсов // Фундаментальные исследования. – 2008г

2. И. П. Глазырина. Природный капитал в экономике переходного периода. – М.: НИА. Природа, 2001 г.
3. Р. Перелет. Направления стратегии «зеленого роста» // Евразийский экономический обзор. – 2011 г.
4. Б. Есекина. Концептуальные основы модели «зеленого роста» // Евразийский экономический обзор. – 2011
5. <http://dmk.kz> Дала мен қала
6. Орталық Қазақстан газеті

HOW A FIRM'S COMPETITIVE ENVIRONMENT INFLUENCES THE CHOICE OF BUSINESS STRATEGY: TELECOMMUNICATION INDUSTRY PERSPECTIVES

Stanimir Lyubomirov Minov

st_minov@yahoo.de

PhD Student at Tsenov Academy of Economics, Svishtov, Bulgaria

PhD Supervisor – Prof. Margarita Bogdanova, PhD

THEORETICAL BACKGROUND

There are many views on strategy. The strategy theory has been evolving over the years to reach its current state. Different publications provide different, non-conflicting and complementary views on strategy and when taken together they form an accomplished view on it.

Joan Magretta defines competitive strategy as the aspiration to perform better than competitors by being different. The only way for a business to achieve better performance is to do things no other business does in ways no other business can copy, continues the author (1). However, although right this is not the only view on strategy. The strategy theory has been evolving over the years to reach its current state. Different publications provide different, non-conflicting and complementary views on strategy and when taken together they form an accomplished view on it.

The field of strategy has largely been shaped around a theory first conceived by Kenneth Andrews who defines strategy as a match between what a company can do (organizational strengths and weaknesses) with the universe of what it might do (environmental opportunities and threats) (2). Michael Porter builds on this work and provides a framework of how to assess one of the parts of the equation provided by Andrews. In his work Porter identifies five forces that shape the structure of the industry, determine the state of competition and shape the context for companies' conduct i.e. strategy. Porter's framework although not entirely excluding the specific company perspective has an emphasis on the industry level, providing tools for managers to choose the right industries and the right competitive positioning (3).

With the appearance of the works of Hammel and Prahalad the industry views on strategy move from the outside to the inside giving importance to the concepts of core competencies and core assets. According to this view the roots of competitive advantage are inside the organization and the only one constraint to the adoption of a new strategy is the company's resources. The external environment is sent to the background and disappears from the center of attention. Zook introduces the notion of a core business and defines it as a set of five assets that define the essence of what a company is or aspires to be – products, capabilities, customers, geographies, channels and any other that contribute to the above. Hammel and Prahalad define competence as a package of skills and technologies that allow a company to deliver a particular benefit to the customer. For a competence to qualify as a core competence it has to make a disproportionate contribution to the customer perceived value, be competitively unique and extendable meaning that it can be applied to new products and businesses (4).

The above three concepts form the basic and macro view on strategy. The first of them sets the fundamental link between the two main factors shaping strategy – the environment and the company itself. On the other side the remaining two concepts elaborate on these two factors and